

نقش سلامت معنوی و تاب‌آوری روان‌شناختی در پیش‌بینی انگیزش تحصیلی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان The Role of Spiritual Health and Psychological Resilience in Predicting Academic Motivation of Farhangian University Students

Farkhro Jalili , PhD[✉]

Elham Mohammadzadeh², BSc

Mahda Moghimian-Shahri BSc

فرخ رو جلیلی^۱

الهام محمدزاده^۲

مه‌دا مقیمیان شهری^۲

Abstract

Given the importance of academic motivation in student success and its impact on educational performance, it seems necessary to investigate the factors affecting this variable. Therefore, the present study was conducted to investigate the role of spiritual health and psychological resilience in predicting students' academic motivation. The research method was descriptive-correlation. The statistical population of the study included all male and female students of Farhangian University of South Khorasan Province in the academic year 2024-2025, totaling 2100 people. Based on the Krejci & Morgan (1971) sampling table, 310 people (185 girls and 125 boys) were selected from among eligible individuals using the stratified random sampling method and responded to the Vallerand (1992) academic motivation questionnaire, Connor and Davidson's (2003) resilience questionnaire, and Palutzin and Ellison's (1982) spiritual health questionnaire. Statistical analysis including the relationships between variables was performed using regression analysis and Pearson's correlation coefficient in SPSS-26 software. The findings showed that spiritual health ($R^2=0.341$) and resilience ($R^2=0.361$) are positively related to academic motivation. In fact, the results of the study indicated that spiritual health and resilience explain 34.1 and 36.6 percent of the variance in academic motivation, respectively ($P<0.05$). According to the results, resilience plays an important role in increasing students' academic motivation because it helps them to resist academic challenges and continue their learning path with a positive attitude. Therefore, strengthening resilience through training in coping skills and stress management can be a key factor in improving students' academic performance and success.

Keywords: Spiritual Health, Resilience, Academic Motivation, Students, Farhangian University.

چکیده

نظر به اهمیت انگیزش تحصیلی در موفقیت دانشجویان و تأثیر آن بر عملکرد آموزشی، بررسی عوامل مؤثر بر این متغیر ضرورتی انکارناپذیر دارد. پژوهش حاضر با هدف تبیین نقش سلامت معنوی و تاب‌آوری روان‌شناختی در پیش‌بینی انگیزش تحصیلی دانشجویان انجام شد. روش پژوهش از نوع توصیفی-همبستگی بود. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان دختر و پسر دانشگاه فرهنگیان استان خراسان جنوبی در سال تحصیلی ۱۴۰۴-۱۴۰۳ (به تعداد ۲۱۰۰ نفر) بود. براساس جدول نمونه‌گیری کرجسی و مورگان (۱۹۷۱)، نمونه‌ای به حجم ۳۱۰ نفر (۱۸۵ دختر و ۱۲۵ پسر) با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب شد. ابزارهای گردآوری داده‌ها عبارت بودند از: مقیاس‌های انگیزش تحصیلی والراند (۱۹۹۲)، تاب‌آوری کانر و دیویدسون (۲۰۰۳)، و سلامت معنوی پالوتزین و الیسون (۱۹۸۲). داده‌ها با استفاده از آزمون ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه در نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۶ تحلیل شدند. یافته‌ها نشان دادند که سلامت معنوی ($R^2=0.341$) و تاب‌آوری ($R^2=0.361$) با انگیزش تحصیلی رابطه مثبت و معنادار دارند ($P<0.05$). به بیان دیگر، سلامت معنوی و تاب‌آوری به ترتیب ۳۴.۱٪ و ۳۶.۶ درصد از واریانس انگیزش تحصیلی را تبیین می‌کنند. نتایج پژوهش حاکی از آن است که تاب‌آوری نقش مهمی در ارتقای انگیزش تحصیلی دانشجویان ایفا می‌کند؛ زیرا به آنان کمک می‌کند تا در برابر چالش‌های آموزشی مقاومت کرده و با نگرشی مثبت مسیر یادگیری خود را ادامه دهند. از این رو، تقویت تاب‌آوری از طریق آموزش مهارت‌های مقابله‌ای و مدیریت استرس می‌تواند راهکاری مؤثر برای بهبود عملکرد تحصیلی و افزایش موفقیت دانشجویان باشد.

واژه‌های کلیدی: سلامت معنوی، تاب‌آوری، انگیزش تحصیلی، دانشجویان، دانشگاه فرهنگیان.

دریافت مقاله: ۱۴۰۳/۱۲/۸ تصویب نهایی: ۱۴۰۴/۵/۲۶

۱. گروه آموزش روان‌شناسی و مشاوره، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. (نویسنده مسئول).

۲. گروه آموزشی علوم تربیتی و آموزش ابتدایی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

● مقدمه

انگیزش تحصیلی (academic motivation) یکی از عوامل کلیدی در موفقیت دانشجویان محسوب می‌شود و نقشی اساسی در تعیین میزان تلاش، پشتکار و اشتیاق آنها برای یادگیری و پیشرفت دارد (رمضان و همکاران، ۲۰۲۳). این مفهوم به‌عنوان نیروی تعریف می‌شود که رفتار یادگیری را هدایت و تقویت کرده و فرد را به سمت دستیابی به اهداف تحصیلی سوق می‌دهد (کایوبیت، ۲۰۲۲). انگیزش تحصیلی می‌تواند به دو شکل درونی و بیرونی ظاهر شود؛ درونی زمانی است که فرد به‌دلیل علاقه و لذت از یادگیری تلاش می‌کند و بیرونی هنگامی که پاداش‌ها یا عوامل محیطی مانند نمرات و تأیید دیگران فرد را به تحصیل ترغیب می‌کنند (کشیرنوکنده و همکاران، ۱۴۰۱). از دیدگاه‌های مختلف، انگیزش تحصیلی را می‌توان به‌عنوان تمایل فرد برای درگیر شدن در فعالیت‌های آموزشی، استمرار در تلاش برای کسب دانش و تأثیرپذیری از عوامل فردی و محیطی در مسیر یادگیری تعریف کرد (ذوالفقار و همکاران، ۲۰۲۵). اهمیت انگیزش تحصیلی به‌ویژه در دانشگاه فرهنگیان که مأموریت اصلی آن تربیت معلمان آینده است، دوچندان می‌شود (براتی و میری، ۱۴۰۲). معلمان با انگیزه نه تنها یادگیری خود را بهبود می‌بخشند، بلکه این انگیزه را به دانش‌آموزان نیز منتقل کرده و فضای آموزشی پویاتری ایجاد می‌کنند (رایبسون، ۲۰۲۲). علاوه بر این، مطالعات نشان داده‌اند که انگیزش تحصیلی با متغیرهای متعددی مانند پیشرفت تحصیلی، افزایش خودکارآمدی، بهبود راهبردهای یادگیری و کاهش اضطراب و استرس تحصیلی در ارتباط است (علائی و همکاران، ۱۴۰۰؛ جانسن و همکاران، ۲۰۲۲). دانشجویانی که از انگیزه بالاتری برخوردارند، معمولاً در مواجهه با چالش‌های تحصیلی انعطاف‌پذیرتر عمل کرده و از راهبردهای بهتری برای مدیریت زمان و مطالعه استفاده می‌کنند (لینائو و همکاران، ۲۰۲۲). بنابراین، شناسایی و بررسی عوامل مؤثر بر انگیزش تحصیلی، می‌تواند به تدوین برنامه‌های آموزشی و مداخلات مؤثر برای افزایش انگیزه و بهبود عملکرد تحصیلی دانشجویان منجر شود.

یکی از عوامل مرتبط با انگیزش تحصیلی، تاب‌آوری است. تاب‌آوری به توانایی فرد در مقابله با چالش‌ها، استرس‌ها و شرایط دشوار زندگی گفته می‌شود که باعث می‌شود فرد بتواند باوجود سختی‌ها، تعادل روانی خود را حفظ کرده و به رشد و پیشرفت ادامه دهد (گو و همکاران، ۲۰۲۵). افراد تاب‌آور در برابر مشکلات انعطاف‌پذیری بیشتری دارند، سریع‌تر خود را با شرایط جدید سازگار می‌کنند و پس از شکست یا ناکامی، با قدرت بیشتری به مسیر خود ادامه می‌دهند (دان و همکاران، ۲۰۲۴). تاب‌آوری روان‌شناختی تحت تأثیر عوامل مختلفی مانند حمایت اجتماعی، باورهای فردی، مهارت‌های حل مسئله و تنظیم هیجانات قرار دارد و می‌تواند در موقعیت‌های مختلف زندگی، از جمله حوزه‌ی تحصیل، نقشی اساسی ایفا کند (ژنگ و همکاران، ۲۰۲۴؛ استابین و همکاران، ۲۰۲۴). در همین راستا، تاب‌آوری تحصیلی به توانایی دانشجویان در مقابله با چالش‌های تحصیلی، فشارهای درسی و مشکلات آموزشی اشاره دارد و از طریق عواملی همچون خودکارآمدی، مهارت‌های مدیریت استرس و داشتن نگرش مثبت نسبت به یادگیری تقویت می‌شود (یه و همکاران، ۲۰۲۴). دانشجویانی که از تاب‌آوری تحصیلی بالاتری برخوردارند، در مواجهه با مشکلاتی مانند شکست در امتحانات، حجم بالای درس‌ها و انتظارات تحصیلی، به‌جای ناامیدی، به دنبال راهکارهای مؤثر برای حل مشکلات خود هستند (سیوکور و همکاران، ۲۰۲۴). این ویژگی باعث می‌شود که آنها بتوانند به‌طور مداوم انگیزه‌ی خود را حفظ کرده و عملکرد تحصیلی بهتری از خود نشان دهند (وو و همکاران، ۲۰۲۴). از این رو، توجه به تاب‌آوری تحصیلی و تقویت آن از طریق آموزش مهارت‌های مقابله‌ای و حمایت‌های روانی می‌تواند به بهبود کیفیت یادگیری و افزایش موفقیت تحصیلی دانشجویان منجر شود (قاسمی و میری، ۱۴۰۲).

دیگر عاملی که به نظر می‌رسد بتواند با بهبود انگیزش تحصیلی دانشجویان مرتبط باشد، معنویت و سلامت معنوی است. معنویت به جنبه‌ای از زندگی انسان اشاره دارد که با جستجوی معنا، هدف و ارتباط با یک حقیقت برتر یا ارزش‌های عمیق درونی مرتبط است (پیکوک و همکاران، ۲۰۲۴). افراد معنوی معمولاً احساس تعلق به چیزی فراتر از خود دارند و در زندگی‌شان نوعی هماهنگی و آرامش درونی را تجربه می‌کنند (استلکر و همکاران، ۲۰۲۳). معنویت می‌تواند در قالب باورهای مذهبی، ارزش‌های اخلاقی، تأملات شخصی و احساس ارتباط با دیگران و جهان هستی تجلی یابد (رفعت و همکاران، ۲۰۲۱). در این میان، سلامت معنوی یکی از ابعاد مهم سلامت کلی انسان محسوب می‌شود که به میزان تعادل، هماهنگی و رضایتی که فرد در زندگی خود احساس می‌کند، اشاره دارد (کاراهان و همکاران، ۲۰۲۴). سلامت معنوی شامل احساس معنا و هدف در زندگی، ارتباط مثبت با خود و دیگران، آرامش درونی و توانایی کنار

آمدن با چالش‌های زندگی از طریق نگرش‌های معنوی و باورهای عمیق است (چیانگ و همکاران، ۲۰۲۱). افرادی که از سلامت معنوی بالاتری برخوردارند، در مواجهه با مشکلات زندگی، استرس‌ها و بحران‌های فردی، توانایی بیشتری در مدیریت هیجان‌ها و حفظ آرامش دارند (فرانیس و همکاران، ۲۰۲۱). در حوزه تحصیل نیز سلامت معنوی می‌تواند نقش مهمی در ایجاد انگیزه، افزایش تاب‌آوری تحصیلی و تقویت نگرش مثبت نسبت به یادگیری ایفا کند (روقاویر و همکاران، ۲۰۲۳). دانشجویانی که از سلامت معنوی بالایی برخوردارند، معمولاً با دیدگاهی مثبت و هدف‌مند به مسیر تحصیلی خود نگاه کرده و بهتر می‌توانند با فشارهای درسی و چالش‌های آموزشی کنار بیایند (بدرالدین و همکاران، ۲۰۲۱). از این‌رو، توجه به سلامت معنوی و ارتقای آن از طریق برنامه‌های آموزشی و فرهنگی می‌تواند به بهبود کیفیت زندگی دانشجویان و افزایش موفقیت تحصیلی آنها کمک کند.

با عنایت به توضیحات فوق و نظر به اهمیت انگیزش تحصیلی در موفقیت دانشجویان و تأثیر آن بر عملکرد آموزشی، بررسی عوامل تأثیرگذار بر این متغیر ضروری به نظر می‌رسد. از میان این عوامل، تاب‌آوری روان‌شناختی و سلامت معنوی دو مؤلفه کلیدی هستند که می‌توانند در پیش‌بینی و تقویت انگیزش تحصیلی نقش مهمی ایفا کنند. تاب‌آوری به فرد این امکان را می‌دهد که در مواجهه با چالش‌های تحصیلی، فشارهای درسی و شکست‌های احتمالی، انگیزه خود را حفظ کرده و به تلاش برای دستیابی به اهداف آموزشی ادامه دهد. از سوی دیگر، سلامت معنوی از طریق ایجاد احساس معنا، هدف و آرامش درونی، می‌تواند نگرش مثبت‌تری نسبت به یادگیری ایجاد کرده و استرس‌های تحصیلی را کاهش دهد. در این راستا، بررسی نقش هم‌زمان تاب‌آوری روان‌شناختی و سلامت معنوی در پیش‌بینی انگیزش تحصیلی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان می‌تواند به ارائه راهکارهایی برای افزایش انگیزه و بهبود کیفیت آموزش کمک کند. لذا هدف پژوهش، تعیین نقش سلامت معنوی و تاب‌آوری روان‌شناختی در پیش‌بینی انگیزش تحصیلی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان بود.

● روش

پژوهش حاضر از نوع توصیفی-همبستگی بود. جامعه آماری شامل تمامی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه فرهنگیان استان خراسان جنوبی (دو پردیس شهید باهنر و امام سجاد (ع) بیرجند) در سال تحصیلی ۱۴۰۴-۱۴۰۳ به تعداد ۲۱۰۰ نفر بود. براساس جدول نمونه‌گیری کرجسی و مورگان (۱۹۷۱) و با استفاده از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای-تصادفی (براساس جنسیت)، تعداد ۳۱۰ نفر (۱۸۵ دختر و ۱۲۵ پسر) از میان افراد واجد شرایط انتخاب شدند.

ابزارهای مورد استفاده شامل مقیاس‌های انگیزش تحصیلی والراند (۱۹۹۲)، تاب‌آوری کانور و دیویدسون (۲۰۰۳) و سلامت معنوی پالوتزین و الیسون (۱۹۸۲) بود. پرسشنامه‌ها به صورت چاپی تهیه و در اختیار دانشجویان قرار گرفتند. مجریان پژوهش در زمان تکمیل پرسشنامه‌ها در کنار دانشجویان حضور داشتند تا در صورت وجود هرگونه ابهام، پاسخ‌ها شفاف‌سازی شود. ارائه پرسشنامه‌ها به صورت یکجا انجام شد و هیچ محدودیت زمانی برای تکمیل آن‌ها اعمال نگردید؛ میانگین مدت پاسخگویی بین ۱۵ تا ۲۰ دقیقه بود.

پژوهش با تأیید حراست دانشگاه فرهنگیان، پردیس امام سجاد (ع) و رعایت کامل اصول اخلاق پژوهش مطابق با بیانیه هلسینکی (ویرایش ۲۰۰۸) انجام شد. ملاک‌های ورود به مطالعه شامل: رضایت آگاهانه برای شرکت در پژوهش، سن ۱۸ تا ۲۳ سال، تمایل به شرکت در مطالعه، نبود بیماری‌های جسمی و روانی یا اختلال‌های روان‌شناختی و سلامت کامل براساس خوداظهاری دانشجو بود. ملاک‌های خروج نیز شامل: ناقص یا مخدوش بودن پرسشنامه (خط‌خوردگی، نبود تشخیص گزینه انتخابی در طیف لیکرت یا نبود پاسخ به یکی از ماده‌ها) و نبود همکاری (نداشتن وقت یا تمایل به مشارکت در پژوهش) بود.

- ابزارها

الف) مقیاس استاندارد انگیزش تحصیلی (academic motivation scale- AMC): این مقیاس توسط والرند و همکاران (۱۹۹۲) براساس نظریه خودتعیین‌گری دسی و رایان طراحی شد که شامل ۲۸ ماده است و سه خرده‌مقیاس انگیزه بیرونی (۱۲ ماده)، انگیزه درونی (۱۲ ماده) و بی‌انگیزگی (۴) ماده را مورد بررسی قرار می‌دهد. پاسخ‌دهندگان به این مقیاس، پاسخ‌های خود را روی یک مقیاس لیکرتی ۷ درجه‌ای از ۱ کاملاً مخالفم تا ۷ کاملاً موافقم درجه‌بندی می‌کنند. روایی صوری و محتوایی این ابزار در پژوهش ربانی و حجازی (۱۳۹۸) مورد بررسی و تأیید قرار گرفت. همچنین، در این پژوهش همسانی درونی مقیاس با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ

برای کل مقیاس انگیزه تحصیلی ($a=0/86$) و برای خرده مقیاس‌های انگیزه درونی ($a=0/89$)، انگیزه بیرونی ($a=0/85$) و بی‌انگیزگی ($a=0/84$) به‌دست آمد. در پژوهش حاضر، جهت بررسی میزان اعتبار پژوهش، ضریب آلفای کرونباخ این پرسشنامه مقدار $0/83$ محاسبه شد که حاکی از اعتبار مطلوب آن دارد.

ب) مقیاس استاندارد تاب‌آوری (Connor-Davidson resilience scale- CDRS): مقیاس تاب‌آوری توسط کانور و دیویدسون (۲۰۰۳) ساخته شده است که دارای ۲۵ ماده بوده و در طیف لیکرتی (کاملاً نادرست=۱، به‌ندرت=۲، گاهی درست=۳، اغلب درست=۴، و همیشه درست=۵) نمره‌گذاری و برای اندازه‌گیری تاب‌آوری یک نمره کل محاسبه می‌شود. حداقل و حداکثر نمره فرد در این مقیاس به ترتیب ۲۵ و ۱۲۵ است. امتیاز بیشتر حاکی از تاب‌آوری بالای فرد و امتیاز پایین نشان‌دهنده تاب‌آوری پایین آزمودنی است. در نسخه اصلی، اعتبار مقیاس با استفاده از آلفای کرونباخ $0/87$ گزارش شده است. برای محاسبه روایی همگرا این مقیاس از پرسشنامه سخت رویی کوباسا استفاده شده است که نتایج نشان‌دهنده همبستگی $0/83$ بین دو پرسشنامه بوده است. ولیکوچ و همکاران (۲۰۲۰) روایی این مقیاس را با استفاده از تحلیل عاملی تأیید مطلوب ارزیابی کردند و اعتبار آن را $0/91$ گزارش کردند. مقیاس حاضر توسط ظریفی و همکاران (۱۳۹۵) در ایران مورد هنجاریابی قرار گرفته است، در این پژوهش هنجاریابی اعتبار این پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ $0/77$ گزارش شده است و همچنین با استفاده پرسشنامه ۵ عاملی شخصیت به بررسی روایی همگرا و واگرایی پرسشنامه پرداخته شد که به گزارش محققان، نتایج نشان‌دهنده روایی همگرا و واگرایی مطلوب پرسشنامه در جامعه ایرانی بود. در پژوهش حاضر اعتبار این مقیاس با استفاده از روش آلفای کرونباخ $0/81$ به دست آمد.

ج) مقیاس استاندارد سلامت معنوی (spiritual health scale- SHS): جهت سنجش سلامت معنوی از مقیاس سلامت معنوی پالوتزین و الیسون در سال ۱۹۸۲ استفاده شد. این مقیاس دارای ۲۰ ماده است که سلامت مذهبی و سلامت وجودی را اندازه‌گیری می‌کند. دامنه پاسخگویی به‌صورت ۶ گزینه‌ای در مقیاس لیکرت از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم دسته‌بندی می‌شود. دامنه نمره سلامت معنوی ۱۲۰-۲۰ است و به ۳ سطح شامل: پایین بین ۴۰-۲۰، متوسط بین ۹۹-۴۱ و بالا بین ۱۲۰-۱۰۰ تقسیم‌بندی می‌شود. همچنین ضریب آلفای کرونباخ این مقیاس را $0/93$ گزارش کردند (پالوتزین و الیسون، ۱۹۸۲). ویژگی‌های روان‌سنجی این مقیاس توسط دهشیری و همکاران (۱۳۹۲) با ۵۲۱ دانشجو شامل ۳۱۲ دختر و ۲۰۹ پسر از بین دانشگاه‌های تهران انجام شد. نتایج نشان داد که همسانی درونی و اعتبار باز آزمایی این مقیاس به ترتیب برابر با $0/90$ و $0/85$ است؛ و همچنین این مقیاس دارای روایی همگرا و واگرایی مناسب است (دهشیری و همکاران، ۱۳۹۲). همچنین در پژوهش حاضر، ضریب آلفای کرونباخ این ابزار در مؤلفه سلامت مذهبی $0/81$ و در مؤلفه سلامت وجودی مقدار $0/79$ به‌دست آمد که حکایت از اعتبار مطلوب آن دارد.

تحلیل آماری شامل روابط بین متغیرها با استفاده از میانگین، انحراف معیار، تحلیل رگرسیون و ضریب همبستگی پیرسون با استفاده از نرم‌افزار SPSS-26 انجام شد.

• یافته‌ها

جهت آشنایی بیشتر با نمونه پژوهش، در جدول ۱، اطلاعات جمعیت شناختی پژوهش آمده است. به‌منظور شناخت بیشتر گروه نمونه پژوهش، در جدول ۱، اطلاعات جمعیت شناختی پژوهش در سه بخش سن، جنس و رشته تحصیلی ارائه شده است.

جدول ۱. نتایج مربوط به اطلاعات جمعیت شناختی گروه نمونه پژوهش

مؤلفه	مقادیر	فراوانی	درصد
سن	کمتر از ۲۰ سال	۱۵۰	۴۸/۴۰
	۲۰ تا ۲۵ سال	۱۶۰	۵۱/۶۰
جنس	مرد	۱۲۵	۴۰/۳۳
	زن	۱۸۵	۵۹/۶۷
رشته تحصیلی	آموزگاری	۱۳۸	۶۴
	دبیری	۸۲	۱۹
	مشاوره و علوم تربیتی	۷۵	۴
	سایر رشته‌ها	۱۵	۱۳

در ادامه و در جدول ۲، یافته‌های توصیفی و ضرایب همبستگی بین سلامت معنوی و تاب‌آوری، با انگیزش تحصیلی ارائه شده است.

جدول ۲. یافته‌های توصیفی و ضرایب همبستگی بین سلامت معنوی و تاب‌آوری، با انگیزش تحصیلی دانشجویان

متغیر	میانگین	انحراف معیار	۱	۲	۳
سلامت معنوی	۲۸/۹۸	۴/۵۱	۱		
تاب‌آوری	۳۰/۳۶	۳/۵۶	۰/۵۸۹**	۱	
انگیزش تحصیلی	۴۱/۵۶	۳/۶۲	۰/۵۸۴**	۰/۶۰۱**	۱

معناداری در سطح ۰/۰۱**

براساس نتایج به‌دست‌آمده از جدول ۲ تمامی ضرایب همبستگی محاسبه‌شده بین سلامت معنوی با تاب‌آوری و انگیزش تحصیلی مثبت و در سطح آلفای ۰/۰۱ معنی‌دار است. همچنین تمامی ضرایب همبستگی محاسبه‌شده بین تاب‌آوری با سلامت معنوی و انگیزش تحصیلی مثبت و در سطح آلفای ۰/۰۱ معنی‌دار است. مثبت بودن ضرایب به‌دست‌آمده نشان می‌دهد که بین سلامت معنوی و تاب‌آوری با انگیزش تحصیلی، رابطه مثبت و مستقیم وجود دارد ($P < 0/01$).

به‌منظور پیش‌بینی انگیزش تحصیلی دانشجویان از طریق سلامت معنوی، از آزمون رگرسیون چندگانه استفاده شد. برای بررسی استقلال باقی‌مانده‌ها از آماره دوربین-واتسون استفاده شد. با توجه به اینکه مقدار آن (۱/۹۹۵) در فاصله ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد می‌توان گفت پیش‌فرض استقلال باقی‌مانده‌ها رعایت شد. برای بررسی وجود هم‌خطی چندگانه بین متغیرهای پیش‌بین از شاخص‌های تحمل و عامل تورم واریانس (VIF) استفاده شد، که با توجه به نتایج به‌دست‌آمده انحرافی از مفروضه هم‌خطی چندگانه مشاهده نشد. در ادامه و در جدول‌های ۳ و ۴، نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی انگیزش تحصیلی دانشجویان از طریق سلامت معنوی و تاب‌آوری ارائه شده است.

جدول ۳. تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی انگیزش تحصیلی از طریق سلامت معنوی

مدل	B	خطای استاندارد	ضرایب استاندارد نشده		t	مقدار احتمال	R	مجذور R	مقدار احتمال	
			Beta	استاندارد شده					F	مقدار احتمال
ثابت	۲۶/۱۶	۲/۲۲۳			۵/۴۸۵	۰/۰۰۱	۰/۵۸۴	۰/۳۴۱	۳۹/۵۲	۰/۰۱
سلامت معنوی	۰/۵۹۹	۰/۱۸۲	۰/۴۰۱		۴/۴۲۳	۰/۰۰۱	۰/۵۱۰	۰/۳۲۱		

در جدول ۳ مقدار F به‌دست‌آمده برای بررسی مدل رگرسیونی برابر با ۳۹/۵۲ بود که در سطح آلفای کوچک‌تر از ۰/۰۱ معنادار بود، که نشان داد سلامت معنوی می‌تواند تغییرات مربوط به انگیزش تحصیلی را به‌خوبی تبیین کند و نشان‌دهنده مناسب بودن مدل رگرسیونی ارائه‌شده بود. مقدار مجذور R برابر با ۰/۳۴۱ به‌دست آمد که نشان داد سلامت معنوی می‌تواند، ۳۴/۱۰ درصد از واریانس انگیزش تحصیلی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان را تبیین می‌کند. مقدار ضریب رگرسیونی استاندارد شده (Beta) برای سلامت معنوی ($\beta = 0/401, p < 0/01$) است. لذا نتیجه گرفته شد که سلامت معنوی، به شکل مثبت و معناداری انگیزش تحصیلی دانشجویان را پیش‌بینی می‌کند.

به‌منظور پیش‌بینی انگیزش تحصیلی دانشجویان از طریق تاب‌آوری، از آزمون رگرسیون چندگانه استفاده شد. برای بررسی استقلال باقی‌مانده‌ها از آماره دوربین-واتسون استفاده شد. با توجه به اینکه مقدار آن (۲/۱۹۷) در فاصله ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد می‌توان گفت پیش‌فرض استقلال باقی‌مانده‌ها رعایت شد. برای بررسی وجود هم‌خطی چندگانه بین متغیرهای پیش‌بین از شاخص‌های تحمل و عامل تورم واریانس (VIF) استفاده شد، که با توجه به نتایج به‌دست‌آمده انحرافی از مفروضه هم‌خطی چندگانه مشاهده نشد.

جدول ۴. تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی انگیزش تحصیلی از طریق تاب‌آوری

مدل	B	خطای استاندارد	ضرایب استاندارد شده		t	مقدار احتمال	R	مجذور R	مقدار احتمال	
			Beta	استاندارد شده					F	مقدار احتمال
ثابت	۳۸/۱۱	۳/۲۳۱			۳/۵۲۵	۰/۰۰۱	۰/۶۰۱	۰/۳۶۱	۴۳/۱۸	۰/۰۱
تاب‌آوری	۰/۵۹۸	۰/۲۳۵	۰/۴۱۴		۴/۶۹۷	۰/۰۰۱	۰/۵۸۸	۰/۲۱۲		

در جدول ۴ مقدار F به دست آمده برای بررسی مدل رگرسیونی برابر با $۴۳/۱۸$ بود که در سطح آلفای کوچک‌تر از $۰/۰۱$ معنادار بود، که نشان داد تاب‌آوری می‌تواند تغییرات مربوط به انگیزش تحصیلی را به خوبی تبیین کند و نشان‌دهنده مناسب بودن مدل رگرسیونی ارائه شده بود. مقدار مجذور R برابر با $۰/۳۶۱$ به دست آمد که نشان داد تاب‌آوری می‌تواند، $۳۶/۱۰$ درصد از واریانس انگیزش تحصیلی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان را تبیین می‌کند. مقدار ضریب رگرسیونی استاندارد شده (Beta) برای تاب‌آوری ($\beta=۰/۴۱۴$, $p<۰/۰۱$) است. لذا نتیجه گرفته شد که تاب‌آوری، به شکل مثبت و معناداری انگیزش تحصیلی دانشجویان را پیش‌بینی می‌کند.

• بحث

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش سلامت معنوی و تاب‌آوری روان‌شناختی در پیش‌بینی انگیزش تحصیلی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان انجام شد. نتایج نشان داد که هر دو متغیر سلامت معنوی و تاب‌آوری، به‌طور مثبت و معناداری انگیزش تحصیلی دانشجویان را پیش‌بینی می‌کنند. در این بخش، یافته‌ها براساس شواهد نظری و مطالعات پیشین مورد بحث قرار می‌گیرند.

نخستین یافته پژوهش نشان داد سلامت معنوی به‌شکل مثبت و معناداری انگیزش تحصیلی را پیش‌بینی می‌کند. این یافته با نتایج مطالعات محمودی و همکاران (۱۴۰۰)، رهدار و باقرپور (۱۴۰۲)، ایمرن و همکاران (۲۰۲۳)، آرنی (۲۰۲۱)، احمد و همکاران (۲۰۲۰)، پریادارشیینی و همکاران (۲۰۲۴) و دیوید و همکاران (۲۰۲۲) همسو است. به‌نظر می‌رسد هرچه سطح سلامت معنوی دانشجویان بالاتر باشد، تمایل آنان به یادگیری، رشد فردی و پیشرفت تحصیلی نیز افزایش می‌یابد.

سلامت معنوی از طریق ایجاد احساس معنا، هدف‌مندی و جهت‌داری در زندگی، نگرش دانشجویان را نسبت به تحصیل تقویت می‌کند (محمودی و همکاران، ۱۴۰۰). ایمرن و همکاران (۲۰۲۳) نشان دادند هنگامی که فرد درک می‌کند مسیر تحصیلی او بخشی از هدفی ارزشمند و معنادار است، در فرآیند یادگیری اشتیاق بیشتری نشان می‌دهد و کمتر در معرض بی‌انگیزگی یا دلزدگی تحصیلی قرار می‌گیرد. همچنین، دیوید و همکاران (۲۰۲۲) بیان کردند که سلامت معنوی معمولاً با احساس آرامش درونی، امید به آینده و اعتماد به توانایی‌های فردی همراه است. این ویژگی‌ها سبب می‌شوند دانشجویان در برابر فشارهای آموزشی، شکست‌ها و رقابت‌های تحصیلی استقامت بیشتری نشان دهند و به‌جای تسلیم، برای غلبه بر مشکلات تلاش کنند.

ازسوی دیگر، سلامت معنوی می‌تواند از طریق کاهش استرس، اضطراب و هیجانات منفی، تمرکز و بازده تحصیلی را بهبود بخشد. پریادارشیینی و همکاران (۲۰۲۴) نیز نشان دادند دانشجویانی که از سلامت معنوی بالایی برخوردارند، در شرایط پراسترس همچون امتحانات یا تکالیف دشوار، آرامش بیشتری دارند و به‌جای ترس از شکست، بر فرآیند یادگیری تمرکز می‌کنند. افزون‌بر این، آرنی (۲۰۲۱)، تأکید کرد سلامت معنوی با تقویت احساس ارتباط با خود، دیگران و جهان پیرامون، زمینه‌ساز شکل‌گیری انگیزش‌های درونی و پایداری در مسیر یادگیری می‌شود. برای دانشجویان دانشگاه فرهنگیان، که مأموریت اصلی آنان تربیت نسل آینده است، سلامت معنوی اهمیتی دوچندان دارد، زیرا افزون بر ارتقای انگیزش تحصیلی، می‌تواند به انتقال نگرش مثبت و انگیزه یادگیری به دانش‌آموزان آینده نیز منجر شود.

دومین یافته پژوهش نشان داد که بین تاب‌آوری و انگیزش تحصیلی دانشجویان رابطه‌ای مثبت و معنادار وجود دارد. این نتیجه با یافته‌های عبدالرضا پور و همکاران (۲۰۲۳)، یانگ و وانگ (۲۰۲۲)، شنگیان و همکاران (۲۰۲۴)، نافیتیان و پورواتو (۲۰۲۴) و عطایی و همکاران (۱۴۰۰) همخوانی دارد. براساس این نتایج، هرچه سطح تاب‌آوری دانشجویان بالاتر باشد، انگیزه آنان برای تلاش، تداوم در یادگیری و مقابله با موانع تحصیلی نیز بیشتر می‌شود. تاب‌آوری به توانایی فرد در سازگاری مؤثر با چالش‌ها، ناکامی‌ها و فشارهای روانی اشاره دارد (عطایی و همکاران، ۱۴۰۰).

در محیط دانشگاهی، دانشجویان با انواع فشارهای آموزشی، رقابت‌های علمی و انتظارات اجتماعی روبه‌رو هستند. افرادی که از تاب‌آوری بالاتری برخوردارند، در مواجهه با این فشارها به‌جای انفعال، رویکردی فعال و مسئله‌محور اتخاذ می‌کنند (یانگ و وانگ، ۲۰۲۲). به‌علاوه، دانشجویان تاب‌آور از مهارت‌های مقابله‌ای و تنظیم هیجان مؤثرتری برخوردارند که به آنان در مدیریت استرس و حفظ انگیزش کمک می‌کند (عبدالرضا پور و همکاران، ۲۰۲۳). شنگیان و همکاران (۲۰۲۴) نشان دادند تاب‌آوری موجب افزایش استقامت تحصیلی، خودکارآمدی و امید به موفقیت می‌شود و از بروز ناامیدی و افت تحصیلی جلوگیری می‌کند. همچنین، نافیتیان و

پرووانتو (۲۰۲۴) گزارش کردند افراد تاب‌آور دارای اعتماد به نفس بالاتری هستند و این باور مثبت، آنان را به تلاش و پایداری بیشتر در مسیر یادگیری ترغیب می‌کند. در مجموع، تاب‌آوری می‌تواند نه تنها عاملی مؤثر در افزایش انگیزش تحصیلی دانشجویان باشد، بلکه زمینه‌ساز موفقیت حرفه‌ای آنان به عنوان معلمان آینده نیز محسوب شود.

• نتیجه‌گیری

به‌طور کلی، نتایج پژوهش حاضر نشان داد که سلامت معنوی و تاب‌آوری روان‌شناختی نقش مهم و معناداری در پیش‌بینی انگیزش تحصیلی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان دارند. دانشجویانی که از سطح بالاتری از سلامت معنوی و تاب‌آوری برخوردارند، در برابر چالش‌های آموزشی مقاوم‌تر بوده و تمایل بیشتری برای ادامه مسیر تحصیلی خود نشان می‌دهند.

از این رو، توصیه می‌شود مسئولان و برنامه‌ریزان آموزشی دانشگاه‌ها با طراحی برنامه‌های آموزشی و کارگاه‌های مهارتی در زمینه تقویت تاب‌آوری، ارتقای سلامت معنوی، مدیریت استرس و توسعه مهارت‌های مقابله‌ای، زمینه رشد انگیزش تحصیلی و بهبود عملکرد آموزشی دانشجویان را فراهم آورند.

با این حال، پژوهش حاضر نیز محدودیت‌هایی داشت. از جمله، اجرای آن صرفاً در سطح استان خراسان جنوبی انجام شد؛ بنابراین تعمیم نتایج باید با احتیاط صورت گیرد. پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آینده در سطوح گسترده‌تر و با مشارکت دانشجویان دانشگاه‌های مختلف کشور انجام گیرد. همچنین استفاده از روش‌های ترکیبی و مطالعات کیفی می‌تواند به درک عمیق‌تر از سازوکارهای ارتباط بین سلامت معنوی، تاب‌آوری و انگیزش تحصیلی منجر شود. انجام چنین پژوهش‌هایی می‌تواند گامی مؤثر در جهت بهبود سلامت روانی، افزایش مشارکت تحصیلی و ارتقای کیفیت آموزش در نظام تربیت معلم کشور باشد.

• تعارض منافع

نویسندگان پژوهش، هیچ‌گونه تعارض منافع را ابراز نکردند.

• تقدیر و تشکر

نگارندگان بر خود لازم می‌دانند، از تمامی افرادی که در پژوهش حاضر، پژوهشگران را یاری نمودند، تقدیر و تشکر نمایند.

• منابع

- براتی، هادی؛ میری، مینو (۱۴۰۲). شناسایی عوامل مؤثر بر انگیزش تحصیلی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان و ارائه مدل ساختاری آن. *مطالعات آموزشی و آموزشگاهی*، ۱۲(۱)، ۳۷-۵۵. <https://doi.org/10.48310/pma.2023.2849>
- دهشیری، غلامرضا؛ نجفی، محمود؛ سهرابی، فرامرز؛ ترقی‌جاه، صدیقه (۱۳۹۲). ساخت و اعتباریابی پرسشنامه بهزیستی معنوی در میان دانشجویان. *مطالعات روان‌شناختی*، ۹(۴)، ۷۳-۹۸. <https://doi.org/10.22051/psy.2014.1759>
- ربانی، زینب؛ حجازی، الهه (۱۳۹۸). انگیزش و هیجان‌های تحصیلی براساس نیم‌رخ‌های درگیری تحصیلی دانش‌آموزان دوره اول متوسطه شهر تهران. *مجله مطالعات آموزش و یادگیری*، ۱۱(۱)، ۱-۲۵. <https://doi.org/10.22099/jsli.2019.5334>
- رهدار، مینا؛ باقرپور، معصومه (۱۴۰۲). اثربخشی آموزش مفاهیم معنوی با محوریت مذهب بر میزان ازخودبیگانگی تحصیلی و بهبود مؤلفه‌های هویت تحصیلی در دانش‌آموزان دختر پایه هفتم شهرستان بندر ترکمن. *فصلنامه علمی پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی*، ۱۱(۱)، ۹۷-۱۰۶. <https://doi.org/10.30473/etl.2023.66345.3915>
- ظریفی، مجتبی؛ هنری، حبیب؛ بحر العلوم، حسن (۱۳۹۵). ویژگی‌های روان‌سنجی و هنجاریابی نسخه فارسی پرسش‌نامه تاب‌آوری در دانش‌آموزان و دانشجویان ورزشکار و غیر ورزشکار. *مطالعات روان‌شناسی ورزشی*، ۵(۱۵)، ۱۳۱-۱۵۰. <https://doi.org/10.22089/spsyj.2016.604>
- عطایی، مریم؛ صالح صدق‌پور، بهرام؛ اسدزاده، حسن؛ سعادت‌شامیر، ابوطالب (۱۴۰۰). رابطه خودتنظیمی با تاب‌آوری تحصیلی با میانجیگری انگیزش خودمختار. *مجله روان‌شناسی*، ۲۵(۲)، ۱۷۰-۱۸۹. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.18808436.1400.25.2.1.3>

علائمی، نیره؛ نقش، زهرا؛ قاسم زاده، سوگند (۱۴۰۰). اثر باورهای انگیزشی و تعلل‌ورزی بر خودتنظیمی با نقش واسطه‌ای کمک‌طلبی در مورد دانش‌آموزان دوره اول متوسطه. *مجله روان‌شناسی*، ۲۵(۴)، ۵۱۹-۵۲۹.

<https://doi.org/10.18808/436.1400.25.4.10.6>

قاسمی، سید علیرضا؛ میری، مینو (۱۴۰۲). نقش تاب‌آوری تحصیلی و اخلاق تحصیلی در پیش‌بینی موفقیت تحصیلی دانشجویان. *مجله علمی-پژوهشی اخلاق زیستی*، ۱۳(۳۸)، ۱-۱۰.

<https://doi.org/10.22037/bioeth.v13i38.39536>

کشیرنوکنده، فاطمه؛ همایون نیا فیروزجاه، مرتضی؛ همایونی، علیرضا (۱۴۰۱). واسطه‌گری انگیزش پیشرفت در رابطه بین هویت ورزشی با عملکرد ورزشی نوجوانان ورزشکار. *مجله روان‌شناسی*، ۲۶(۴)، ۴۰۶-۴۰۱.

<https://doi.org/10.18808/436.1401.26.4.9.2>

محمودی، محمد؛ پیکانی، جلال؛ صادقی یخدانی، افلاطون؛ شکیبی، زینب (۱۴۰۰). رابطه جهت‌گیری اخلاقی و معنویت با انگیزش پیشرفت در کارکنان اداره آموزش و پرورش. *دوماهنامه علمی-پژوهشی ره‌یافتی نو در مدیریت آموزشی*، ۱۲(۶)، ۱۶۷-۱۸۰.

https://jedu.marvdasht.iau.ir/article_5079.html

Abdolrezapour, P., Jahanbakhsh Ganjeh, S., & Ghanbari, N. (2023). Self-efficacy and resilience as predictors of students' academic motivation in online education. *Plos one*, 18(5), e0285984. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0285984>

Ahmed, M. A., Hashim, S., & Yaacob, N. R. N. (2020). Islamic spirituality, resilience and achievement motivation of Yemeni refugee students: A proposed conceptual framework. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 19(4), 322-342. <https://doi.org/10.26803/ijlter.19.4.19>

Ang, W. H. D., Lau, S. T., Cheng, L. J., Chew, H. S. J., Tan, J. H., Shorey, S., & Lau, Y. (2022). Effectiveness of resilience interventions for higher education students: A meta-analysis and meta regression. *Journal of Educational Psychology*, 114(7), 1670-1678. <https://www.apa.org/doi/10.1037/edu0000719>

Ariani, D. W. (2021). The role of religiosity and spirituality in motivating and improving students' performance in Indonesia. *Journal of Education, Society and Behavioral Science*, 34(8), 52-63. <https://doi.org/10.9734/jesbs/2021/v34i830351>

Badrudin, B., Komariah, A., Wijaya, C., Barowi, B., Akib, A., & Samrin, S. (2021). Effect of spiritual intelligence on spiritual health during the COVID-19 pandemic. *HTS Teologiese Studies/Theological Studies*, 77(1), 89-96. <https://doi.org/10.4102/hts.v77i1.6594>

Cayubit, R. F. O. (2022). Why learning environment matters? An analysis on how the learning environment influences the academic motivation, learning strategies and engagement of college students. *Learning Environments Research*, 25(2), 581-599. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1007/s10984-021-09382-x>

Chiang, Y. C., Lee, H. C., Chu, T. L., Wu, C. L., & Hsiao, Y. C. (2021). The relationship between spiritual health, health-promoting behaviors, depression and resilience: A longitudinal study of new nurses. *Nurse Education in Practice*, 56, 103219. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2021.103219>

Connor, K. M., & Davidson, J. R. (2003). Connor-Davidson resilience scale. *Confirmatory Factor Analysis of the Connor-Davidson Resilience Scale*. APA Psyc Tests. <https://doi.org/10.1002/da.10113>

David, R., Singh, S., Ribeiro, N., & Gomes, D. R. (2022). Does spirituality influence happiness and academic performance? *Religions*, 13(7), 617-628. <https://doi.org/10.3390/rel13070617>

Duan, S., Han, X., Li, X., & Liu, H. (2024). Unveiling student academic resilience in language learning: a structural equation modelling approach. *BMC psychology*, 12(1), 177-185. <https://doi.org/10.1186/s40359-024-01665-1>

Francis, L. J., Lankshear, D. W., & Eccles, E. L. (2021). Introducing the Junior Spiritual Health Scale (JSHS): assessing the impact of religious effect on spiritual health among 8-to 11-year-old students. *International journal of children's spirituality*, 26(4), 199-213. <https://doi.org/10.1080/1364436X.2021.1968801>

Guo, W., Wang, J., Li, N., & Wang, L. (2025). The impact of teacher emotional support on learning engagement among college students mediated by academic self-efficacy and academic resilience. *Scientific Reports*, 15(1), 3670. <https://doi.org/10.1038/s41598-025-88187-x>

Imron, I., Mawardi, I., & Şen, A. (2023). The influence of spirituality on academic engagement through achievement motivation and resilience. *International Journal of Islamic Educational Psychology*, 4(2), 314-326. <https://doi.org/10.18196/ijiep.v4i2.19428>

Jansen, T., Meyer, J., Wigfield, A., & Moeller, J. (2022). Which student and instructional variables are most strongly related to academic motivation in K-12 education? A systematic review of meta-analyses. *Psychological Bulletin*, 148(1-2), 1-15. <https://doi.org/10.1037/bul0000354>

Karahan, M., Kiziltan Eliacik, B. B., & Baydili, K. N. (2024). The interplay of spiritual health, resilience, and happiness: an evaluation among a group of dental students at a state university in Turkey. *BMC Oral Health*, 24(1), 587-596. <https://doi.org/10.1186/s12903-024-04297-4>

Leitão, R., Maguire, M., Turner, S., & Guimarães, L. (2022). A systematic evaluation of game elements effects on students' motivation. *Education and Information Technologies*, 27, 1-23. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10639-021-10651-8>

Nafitianto, M., & Purwanto, E. (2024). Academic Resilience and Achievement Motivation in Students Who Experience Academic Stress. *Educational Psychology Journal*, 13(1), 33-43. <http://dx.doi.org/10.15294/epj.v13i1.19143>

Paloutzian, R. F., & Ellison, C. W. (1991). Manual for the spiritual well-being scale. *Nyack, NY: Life Advance*, 9, 35-48. https://www.westmont.edu/sites/default/files/users/user401/SWBS%20Manual%202.0_0.pdf

- Peacock, C., Mascaro, J. S., Brauer, E., Zarrabi, A. J., Dunlop, B. W., Maples-Keller, J. L., ... & Palitsky, R. (2024). Spiritual health practitioners' contributions to psychedelic assisted therapy: A qualitative analysis. *Plos one*, 19(1), e0296071. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0296071>
- Rafat, F., Rezaie-Chamani, S., Rahnavardi, M., & Khalesi, Z. B. (2021). The relationship between spiritual health and health-promoting lifestyle among students. *International journal of adolescent medicine and health*, 33(4), 56-63. <https://doi.org/10.1515/ijamh-2018-0158>
- Raghuveer, P., Bhatia, R., Motappa, R., & Sachith, M. (2023). A cross-sectional study on assessment of spiritual health and its associated factors among undergraduate students in a medical college in Mangalore, Karnataka. *F1000Research*, 11, 1546-1555. <https://doi.org/10.12688/f1000research.128273.2>
- Ramzan, M., Javaid, Z. K., & Fatima, M. (2023). Empowering ESL students: Harnessing the potential of social media to enhance academic motivation in higher education. *Global Digital & Print Media Review*, 2(15), 224-237. [http://dx.doi.org/10.31703/gdpmr.2023\(VI-II\).15](http://dx.doi.org/10.31703/gdpmr.2023(VI-II).15)
- Robinson, C. D. (2022). A framework for motivating teacher-student relationships. *Educational Psychology Review*, 34(4), 2061-2094. <http://dx.doi.org/10.1007/s10648-022-09706-0>
- Shengyao, Y., Salarzadeh Jenatabadi, H., Mengshi, Y., Minqin, C., Xuefen, L., & Mustafa, Z. (2024). Academic resilience, self-efficacy, and motivation: The role of parenting style. *Scientific reports*, 14(1), 5571-5581. <https://doi.org/10.1038/s41598-024-55530-7>
- Stelcer, B., Bendowska, A., Karkowska, D., & Baum, E. (2023). Supporting elderly patients in strengthening their personal and spiritual health resources. *Frontiers in Psychology*, 14, 1237138. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1237138>
- Stubin, C. A., Ruth-Sahd, L., & Dahan, T. A. (2024). Promoting nursing student mental health wellness: The impact of resilience-building and faculty support. *Nurse educator*, 49(3), 119-124. <https://doi.org/10.1097/nne.0000000000001535>
- Syukur, Y., Putra, A. H., Ardi, Z., & Mardian, V. (2024). The Relationship among Academic Self-Efficacy, Academic Resilience, and Academic Flow: The Mediating Effect of Intensity Using Learning Management System. *JOIV: International Journal on Informatics Visualization*, 8(2), 1010-1016. <https://dx.doi.org/10.62527/joiv.8.2.2216>
- Vallerand, R. J., Blais, M. R., Brière, N. M., & Pelletier, L. G. (1989). Construction and validation of the Motivation toward Education Scale. *Canadian Journal of Behavioral*, 21(3), 323-349. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/h0079855>
- Velickovic, K., Rahm Hallberg, I., Axelsson, U., Borrebaeck, C. A., Rydén, L., Johnsson, P., & Månsson, J. (2020). Psychometric Properties of the Connor-Davidson Resilience Scale (CD-RISC) in a Non-Clinical Population in Sweden. *Health and Quality of Life Outcomes*, 18, 1-10. <https://doi.org/10.1186/s12955-020-01383-3>
- Wu, T. T., Silitonga, L. M., Dharmawan, B., & Murti, A. T. (2024). Empowering students to thrive: The role of CT and self-efficacy in building academic resilience. *Journal of Educational Computing Research*, 62(3), 816-845. <http://dx.doi.org/10.1177/07356331231225468>
- Yang, S., & Wang, W. (2022). The role of academic resilience, motivational intensity and their relationship in EFL learners' academic achievement. *Frontiers in Psychology*, 12, 823537. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.823537>
- Ye, W., Teig, N., & Blömeke, S. (2024). Systematic review of protective factors related to academic resilience in children and adolescents: unpacking the interplay of operationalization, data, and research method. *Frontiers in Psychology*, 15, 1405786. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1405786>
- Zheng, J. Q., Cheung, K. C., & Sit, P. S. (2024). Identifying key features of resilient students in digital reading: Insights from a machine learning approach. *Education and Information Technologies*, 29(2), 2277-2301. <http://dx.doi.org/10.1007/s10639-023-11908-0>
- Zulfiqar, N., Shafi, M. T., & Ajmal, R. (2025). Academic achievement of first-generation university students in spotlight: Role of parental involvement, autonomy support, and academic motivation. *Journal of College Student Retention: Research, Theory & Practice*, 27(1), 157-177. <https://doi.org/10.1177/15210251231160774>